

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผล และมีข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ
  - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามลักษณะประชากร
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะของประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชากรในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1,236 ครัวเรือน จำนวน 5,528 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2551, 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 400 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) การกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน โดยสุ่มจาก 16 หมู่บ้าน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรในตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ การเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการเก็บข้อมูลจนครบจำนวน 400 คน (ครัวเรือน) ในเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2552

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยดำเนินการดังนี้ ศึกษาลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เช่น ร้อยละ แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าคะแนนที่เป็นร้อยละ (Independent Samples T-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทุกเมื่อ (One-Way ANOVA) โดยจัดลำดับนำเสนอข้อมูลเป็น ตาราง ประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ ประชาชนตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลสูงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก โดยมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมและด้านการเรียนรู้มีระดับคะแนนเท่ากัน ด้านความคิด และด้านการดำเนินชีวิต ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลู่เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อครัวเรือนและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

2.2 จำแนกตามอายุ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการดำเนินชีวิต ด้านความคิด ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ที่ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินชีวิต ด้านความคิด ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพิจารณาในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.3.1 ด้านการดำเนินชีวิต พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มประถมศึกษากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า กลุ่มการศึกษามัธยมศึกษากับกลุ่มอนุปริญญา/เทียบเท่า และกลุ่มอนุปริญญา/เทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.3.2 ด้านความคิด พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ระดับการศึกษาประถมศึกษากับอนุปริญญา/เทียบเท่า ระดับมัธยมศึกษากับอนุปริญญา/เทียบเท่า และอนุปริญญา/เทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.3.3 ด้านการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มประถมศึกษากับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา/เทียบเท่า และอนุปริญญา/เทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.3.4 ด้านสังคม พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มประถมศึกษากับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา/เทียบเท่า และอนุปริญญา/เทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.3.5 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มประถมศึกษากับมัธยมศึกษาและอนุปริญญา/เทียบเท่า และอนุปริญญา/เทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.3.6 ด้านวัฒนธรรม พบว่า กลุ่มการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มประถมศึกษากับอนุปริญา/เทียบเท่า

2.4 จำแนกตามรายได้ต่อเดือนผลการวิจัยพบว่า กลุ่มรายได้ต่อเดือนมีผลต่อพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินชีวิต ด้านความคิด ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.4.1 ด้านการดำเนินชีวิต พบว่า กลุ่มรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี จำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 11,001 ขึ้นไป

2.4.2 ด้านความคิด พบว่า มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 11,001 ขึ้นไป

2.4.3 ด้านการเรียนรู้ พบว่า มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 11,001 ขึ้นไป

2.4.4 ด้านสังคม พบว่า มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 11,001 ขึ้นไป

2.4.5 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท

2.4.6 ด้านวัฒนธรรม พบว่า มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มรายได้ต่อเดือน กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000-8,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 8,001-11,000 บาท

2.5 จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า มีความแตกต่างกันด้านการดำเนินชีวิตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน กับ 4-6 คน และสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน กับ มากกว่า 6 คน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชน ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในแต่ละด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการดำเนินชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่เสนอปัญหาขาดที่ทำกิน มีเนื้อที่ในการทำการเกษตรน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ขาดที่จะวางแผน ที่ดินที่เป็นของตนเอง คิดจ้างกับธนาคารและเจ้าหนี้

3.2 ด้านความคิด ขาดทักษะในการวางแผนในการดำเนินชีวิต ไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครอบครัว ขาดการให้ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.3 ด้านการเรียนรู้ ขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ไม่มีการจัดอบรม โครงการทฤษฎีใหม่ ขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ต่างชุมชนเพื่อจะได้มองเห็นปัญหาและแนวทางในการแก้ไข

3.4 ด้านสังคม ไม่มีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาใช้ หวังพึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงทำให้เพิ่มงบประมาณในการทำการเกษตรมากกว่าระบบเดิม

3.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ขาดแหล่งน้ำ ไม่มีน้ำเพียงพอในการเกษตร และไม่มีระบบการให้บริการน้ำให้สามารถมีน้ำใช้ได้ทั้งปี ขาดการวางแผนระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3.6 ด้านวัฒนธรรม ขาดการส่งเสริมและการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นและอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท ประมาณคน อันเป็นพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนให้ความสำคัญและน้อมนำไปรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำไปปฏิบัติเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของคนไทย

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเป็นเพราะเพศชายกับเพศหญิงมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในความเป็นผู้นำครอบครัว บทบาทในระดับตำบล และชุมชนไม่เท่ากันจึงมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการนำไปใช้ที่ไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กำพล ตรีสมเกียรติ. (2542 : 42) อ้างถึงใน จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ (2551 : 51) พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นส่วนสำคัญในการยอมรับและนำนวัตกรรมหรือความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดไปใช้ โดยพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศและเพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชาย ดังนั้นพฤติกรรมในการปรับตัวเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ซึ่งทำให้พฤติกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงจึงแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่าทุกคนได้ตระหนักถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักปฏิบัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกันและสามารถนำไปปฏิบัติได้เหมือนกัน ประชาชนทุกคนได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ เนื่องจากว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เผยแพร่ไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ดังนั้นการจำแนกตามช่วงอายุ จึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต ด้านความคิด ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กำพล ตรีสมเกียรติ (2542 : 42) อ้างถึงใน จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ (2551 : 51) ที่ศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร พบว่า

การถ่ายทอดและยอมรับความรู้ไม่ใช้กับกลุ่มคนที่เป็นวัยรุ่นจะรับเร็วและช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น

4. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับปรีชา พรหมมา (2543) ที่พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อรายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเพชรบูรณ์ และสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี. (2542 : 9) ได้กล่าวถึงปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นส่วนหนึ่งของธรรมรัฐแห่งชาติหรือเป็นหนึ่งในระเบียบวาระริบค่นวนของชาติอันประกอบด้วย 1) สร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ 2) สร้างเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจมหภาคและการเงิน 4) ปฏิรูประบบรัฐทั้งการเมืองและระบบราชการ 5) ปฏิรูปการศึกษา 6) ปฏิรูปสื่อ 7) ปฏิรูปกฎหมายที่เชื่อมโยงกันแล้ว จะทำให้ประเทศไทยมีฐานะที่เข้มแข็งและเติบโตต่อได้ อย่างสมดุล และสอดคล้องกับการวิจัยของ ก้าพล ตริสมเกียรติ. (2542 : 42) อ้างถึงใน จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ (2551 : 51) ได้กล่าวถึง กลุ่มที่มีระดับการศึกษาหรือประสบการณ์ที่สูงกว่า มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากกว่า จะยอมรับเร็วกว่าผู้ที่มีสิ่งเหล่านี้น้อยกว่า และกลุ่มคนที่อยู่ในวัยรุ่นยอมรับเร็วที่สุด และช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวสารตลอดจนการคิดวิเคราะห์ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม การเรียนรู้และการแสวงหาแนวทางการปฏิบัติที่ทำให้ชีวิตเป็นสุขและอยู่ได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนในตำบลลุงเหล็ก มีรายได้ 8,001-11,000 มีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท สะท้อนให้เห็นว่ารายได้มีผลต่อพฤติกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายจะทำให้สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้เพียงพอมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย และเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการบริหารรายรับรายจ่ายให้มีความสมดุลกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อำพล เสนาณรงค์ (2546 : 9-10) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพยายามพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ให้พอมีพอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้รายจ่ายไม่เกินรายรับ และสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2550 : 11) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

6. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า สมาชิกในครอบครัว ต่างกันมีพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในพฤติกรรมด้านการดำเนินชีวิต เพียงด้านเดียว เพราะว่าการที่สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมากหรือน้อยมีผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร พบว่าสอดคล้องกับ โค (Koh, 1999 : 324) การดำเนินชีวิตเพื่อประเมิณถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดความต่อเนื่อง และไม่ต่อเนื่องของครอบครัวที่ทำการเกษตร วิฤตการณ์ทางสังคมเกษตรของชาวเกาหลีได้เกิดปัญหา นายทุนและวัฒนธรรมทางสังคมซึ่งผู้คนที่อยู่ทั้งในระดับครอบครัวและระดับเศรษฐกิจในเมืองใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการดำเนินชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่เสนอปัญหาขาดที่ทำกิน มีเนื้อที่ในการทำการเกษตรน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ขาดที่จะวางแผน ที่ดินที่เป็นของตนเองคิด จ้างนอกรับราชการและเจ้าหน้าที่ ดังนั้นควรที่จัดให้มีการจัดสรรที่ทำกินจากหน่วยงานภาครัฐและ เอกชนในลักษณะการเช่าที่ทำกิน เพื่อในประชาชนมีอาชีพทางการเกษตรและเป็นที่อยู่อาศัย

1.2 ด้านความคิดประชาชน ขาดทักษะในการวางแผนในการดำเนินชีวิต ไม่มี ความรู้ในการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครอบครัว ขาดการให้ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐอย่าง จริงจังและต่อเนื่อง ควรจะมีการจัดอบรมด้านการวางแผนการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงให้กับประชาชนในเขตพื้นที่บริการ ขาดการระดมความคิดเห็นในหมู่บ้าน ไม่มีโอกาส เสนอแนะความคิดเห็น ประเด็นปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ด้านการเรียนรู้ประชาชน ขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ไม่มีการ จัดอบรมโครงการทฤษฎีใหม่ การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย อย่างเป็นระบบ ขาดโอกาสในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน ต่างชุมชนเพื่อจะได้มองเห็น ปัญหาและแนวทางในการแก้ไข หน่วยงานภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านสังคมประชาชน ไม่มีการนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาใช้ หวังพึ่งเทคโนโลยี สมัยใหม่จึงทำให้เพิ่มงบประมาณในการทำการเกษตรมากกว่าระบบเดิม การดำเนินชีวิตในสังคม

บางอย่างยังอาศัยจารีตประเพณีดั้งเดิมอยู่ ควรอนุรักษ์ไว้ ขาดการติดตามจากหน่วยงานภาครัฐ ระบบสังคมจะเปลี่ยนจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาเป็นการซื้อขาย ทั้งนี้เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่รอดได้

1.5 ด้านสิ่งแวดล้อมประชาชน ขาดแหล่งน้ำ ไม่มีน้ำเพียงพอในการเกษตร และไม่มีระบบการให้บริการน้ำให้สามารถมีน้ำใช้ได้ทั้งปี ขาดการวางแผนระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ปัญหาจากศัตรูพืช ควรได้รับความรู้ในการบริหารจัดการอย่างพอเพียงและสม่ำเสมอ

1.6 ด้านวัฒนธรรมประชาชน ขาดการส่งเสริมและการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้มีการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ ขาดการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านกับวิถีชีวิตชุมชน ควรมีปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ทางวัฒนธรรมในชุมชนและจัดให้มีกิจกรรมทำนุบำรุงพระศาสนา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่อื่นๆ

2.2 ควรทำการวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชน